

Marta Drabczuk

Międzynarodowa pomoc finansowa dla Ukrainy

Od początku wojny Ukraińcy otrzymują ogromne wsparcie od wspólnoty międzynarodowej. Na bezprecedensową skalę organizowane są dostawy pomocy humanitarnej dla cywilów oraz techniki wojskowej i uzbrojenia dla ukraińskich żołnierzy i wspierających ich sił obrony terytorialnej. Rosja kontynuuje brutalną inwazję, przez co niszczy ukraińską gospodarkę. Skutki dewastacji infrastruktury, obiektów cywilnych i potencjału produkcyjnego powodują recesję gospodarczą. Ukraina potrzebuje międzynarodowej pomocy finansowej na działania obronne, na wsparcie osób wewnątrz przesiedlonych oraz tych, które zdecydowały się pozostać na terenach objętych działaniami zbrojnymi, a także na pokrycie strat wojskowych i odbudowę gospodarki.

Rosnące potrzeby Ukrainy. Ministerstwo Gospodarki i Kijowska Szkoła Ekonomii (KSE) szacują straty i koszty gospodarcze wyrządzone przez Rosję na ok. 600 mld USD. Dane te, według premiera Denysa Szmyhala, nie uwzględniają szkód i zniszczeń na terenach objętych działaniami zbrojnymi, do których nie ma dostępu, a mogą sięgać nawet 1 biliona USD. Z inicjatywy Biura Prezydenta Ukrainy, Ministerstwa Finansów i KSE został uruchomiony portal „Rosja za to zapłaci” (damaged.in.ua), który ma służyć kompletowaniu informacji świadków na temat zniszczeń i sytuacji materialnej obiektów na poziomie lokalnym. Dotychczas zebrano dane o ok. 2000 obiektów, a zniszczenia szacuje się na 80,4 mld USD (stan na 11.04.2022). Wszystkie zgromadzone informacje będą weryfikowane oraz przekazane wyłącznie instytucjom międzynarodowym, władzom publicznym oraz organizacjom pozarządowym i posłużą do wnoszenia pozwów przeciwko Federacji Rosyjskiej o odszkodowanie w sądach międzynarodowych.

Z każdym dniem wojny potrzeby rosną, a władze Ukrainy apelują o pomoc wojskową, humanitarną oraz finansową. I taką pomoc otrzymują, chociaż od wybuchu wojny rozkłada się ona nierównomiernie. Najbardziej wspierają Ukrainę Stany Zjednoczone, Polska, Wielka Brytania, Niemcy i Francja. Według rankingu The Ukraine Support Tracker (Beta) Instytutu Gospodarki Światowej w Kilonii (Kiel Institute for the World Economy) najwięcej pomocy finansowej (w stosunku do PKB państwa) dla Ukrainy zadeklarowały Estonia (0,8% PKB), Polska (0,2% PKB) i Litwa (0,1% PKB). Największym finansowym donatorem, biorąc pod uwagę wartość bezwzględną pomocy w pierwszym miesiącu wojny, były Stany Zjednoczone (ok. 7,6 mld euro), państwa członkowskie UE łącznie (2,9 mld euro), MFW (1,4 mld euro) i Europejski Bank Inwestycyjny (2 mld euro). Wielka Brytania, Kanada i Japonia zobowiązały się do pomocy o łącznej wartości ponad 1 mld euro. Państwa G7 łącznie przekazały kwotę 24 mld USD (wsparcie ekonomiczne udzielane od 2014 r. do 2021 r. to ok. 60 mld USD). Są to ogromne, ale wciąż niewystarczające środki. Według W. Zełenskigo Ukraina potrzebuje 7 mld USD miesięcznie, aby zrekompensować straty gospodarcze spowodowane trwającą 60 dni wojną, a należy też wziąć pod uwagę, że PKB (według prognoz Banku Światowego) zmniejszy się w roku bieżącym o ponad 50% (w zależności od intensywności wojny). Przy czym na przestrzeni lat 2014-2020 wskutek aneksji Krymu i zajęcia Donbasu gospodarka ukraińska poniosła straty liczące ok. 20% PKB.

Wsparcie MFW. W marcu MFW zatwierdził i zrealizował awaryjną wypłatę 1,4 mld USD na rzecz Ukrainy w ramach Instrumentu Szybkiego Reagowania (Rapid Financing Instrument), która ma być „krytycznym wsparciem finansowym dla wypełnienia luki finansowej i łagodzenia gospodarczych skutków wojny”.

9 kwietnia 2022 r. na wniosek państw członkowskich (m.in. Kanady, Polski, Litwy, Łotwy, Estonii, Holandii) MFW zatwierdził utworzenie specjalnego konta, służącego bezpiecznemu przekazywaniu darowizn na rzecz Ukrainy przez donatorów zagranicznych. Rada Wykonawcza MFW poinformowała, że konto będzie wiarygodnym, wcześniej sprawdzonym, narzędziem infrastruktury MFW dla państw, które kierują pomoc w formie dotacji

i pożyczek przeznaczonych na ustabilizowanie ukraińskiej gospodarki, borykającej się ze stratami wojennymi. Za pośrednictwem konta pierwszą darowiznę Ukraina może otrzymać od rządu Kanady.

Wsparcie Grupy Banku Światowego. 7 marca 2022 r. Rada Dyrektorów Wykonawczych Banku Światowego przyjęła dodatkowy pakiet wsparcia budżetowego dla Ukrainy (tzw. „WOLNA Ukraina”), na który składają się kredyt na 350 mln USD oraz gwarancje na 139 mln USD (na 89 mln USD z Holandii i 50 mln USD ze Szwecji). Utworzony został także fundusz powierniczy dla darczyńców z wkładami z Wielkiej Brytanii, Danii, Łotwy, Litwy i Islandii na kwotę 145 mln USD. Łączne fundusze w wysokości 723 mln USD mają pomóc rządowi ukraińskiemu w świadczeniu podstawowych usług publicznych, w tym w zakresie wypłat wynagrodzeń i emerytur. Finansowanie to jest częścią pakietu 3 mld USD wsparcia planowanego dla Ukrainy w najbliższych miesiącach.

W dniach 18-22 kwietnia odbyło się doroczne spotkanie MFW i BŚ, na którym wystąpili przedstawiciele m.in. Amerykańskiej Rezerwy Federalnej (FED) i EBC. Według wstępnych szacunków Grupy Banku Światowego wskutek wojny zniszczono 30% infrastruktury Ukrainy (zasoby mieszkaniowe, transportowe, energii elektrycznej, ciepłownictwa i technologii cyfrowych) na kwotę ok. 60 mld USD. Przed rozpoczęciem spotkania prezydent Zełenski rozmawiał z szefową MFW o sytuacji finansowej Ukrainy i planach na powojenną odbudowę państwa. Możliwość pomocy podczas wideokonferencji pod przewodnictwem prezydenta USA Joe Bidena 19 kwietnia 2022 r. konsultowało 12 przywódców UE i NATO, sekretarz generalny NATO, przewodnicząca Komisji Europejskiej, przewodniczący Rady Europejskiej, a także m.in. premierzy Kanady, Japonii i Wielkiej Brytanii. W spotkaniu MFW i BŚ uczestniczył premier Ukrainy Denys Szmyhal, który zabiegał o dalszą pomoc finansową dla Ukrainy na kształt planu Marshalla, rozmawiając z szefami resortów USA, sekretarzem generalnym OECD Mathiasem Cormannem, szefem Międzynarodowej Korporacji Finansowej, działającej przy Banku Światowym, Makhtarem Diopem.

Po spotkaniu ze Szmyhałem Joe Biden ogłosił nowy pakiet pomocy wojskowej dla Ukrainy, zawierający pomoc wojskową o wartości 800 mln USD i 500 mln USD pomocy finansowej. Minister finansów Serhij Marczenko podpisał umowę z Bankiem Światowym o przyznaniu dotacji na kwotę 88,5 mln euro z funduszu powierniczego na rzecz naprawy gospodarczej w wyniku strat wojennych (22.04.2022).

Wsparcie UE. Komisja Europejska przyjęła pakiet nadzwyczajny o wartości 500 mln euro, przeznaczony na zapobieżenie kryzysowi humanitarnemu, w tym na żywność, wodę, opiekę medyczną, miejsca zamieszkania. 93 mln euro zostaną przeznaczone na pomoc humanitarną dla ludności cywilnej, 85 mln dla uchodźców wojennych i 8 mln dla Mołdawii z tytułu opieki nad ukraińskimi uchodźcami wojennymi.

4 marca 2022 r. Rada Dyrektorów Europejskiego Banku Inwestycyjnego zatwierdziła pakiet solidarnościowy EBI dla Ukrainy. W ramach tego pakietu rząd Ukrainy otrzymał pilne wsparcie płynnościowe w wysokości 668 mln euro. EBI uruchomił także program o wartości 4 mld EUR na lata 2022 i 2023 na cele pomocowe dla państw członkowskich UE, mające pomóc im w zaspokojeniu pilnych potrzeb związanych z przyjęciem i integracją uchodźców wojennych z Ukrainy.

Komisja Europejska wypłaciła Ukrainie 300 mln euro w ramach nadzwyczajnej pomocy makrofinansowej (MFA) – nisko oprocentowanej pożyczki na kwotę 1,2 mld zatwierdzonej w przededniu wojny. Wypłata środków została przyspieszona, aby zwiększyć stabilność makroekonomiczną Ukrainy. Zapowiedziano, że pozostałe dwie transze trafią na konto Ukrainy do końca roku.

Komisja zadeklarowała 1 mld euro na fundusz światowej kampanii „Stand Up for Ukraine – Razem dla Ukrainy”, która zgromadziła (do 8.04.2022) 10,1 mld euro na rzecz osób uciekających przed rosyjską inwazją. Ponadto Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju zapowiedział dodatkowe 1 mld euro na pożyczki przeznaczone na potrzeby osób przesiedlonych w wyniku inwazji. Kolejna konferencja darczyńców w ramach kampanii odbędzie się 5 maja.

Ukrainę wspierają także poszczególne państwa członkowskie UE. Niemcy planują przekazać 37 mln euro na odbudowę zniszczonej infrastruktury i domów oraz udzielić kredytu na 150 mln euro. Francja podpisała z Ukrainą umowę na 300 mln euro kredytów na warunkach preferencyjnych (1,04% stopa procentowa na 15 lat) na obsługę

budżetu. 21 marca 2022 r. Polska udzieliła Narodowemu Bankowi Ukrainy linię swapową USD/UAH do kwoty 1 mld USD w celu zachowania płynności ukraińskiego sektora bankowego.

Wnioski. Straty gospodarcze 3-krotnie przewyższają PKB Ukrainy z 2021 r. Bez pomocy międzynarodowej odbudowa państwa nie będzie możliwa. W tym celu utworzono dwa wiarygodne instrumenty: specjalne konto MFW i fundusz powierniczy Banku Światowego. W porozumieniu z partnerami międzynarodowymi instrumenty te będą zarządzane przez Ukrainę i weryfikowane przez międzynarodowe instytucje finansowe.

Pomoc finansowa jest szczególnie ważna, biorąc pod uwagę, że straty będą rosły w obliczu trwającej ofensywy rosyjskiej w obwodach donieckim i ługańskim (w „drugiej fazie” inwazji siły rosyjskie będą prawdopodobnie dążyć do przejścia kontroli nad Donbasem i południową częścią Ukrainy i utworzenia korytarza łączącego Krym z pozostałym terytorium Ukrainy).

Ograniczone zasoby finansowe powinny być uzupełniane przez donatorów międzynarodowych (najlepiej w formie dotacji/grantów, a nie pożyczek czy kredytów) w trybie przyśpieszonym aż do zakończenia wojny. Późniejsza pomoc prawdopodobnie będzie uzależniona od celów i sposobów wydatkowania (analogicznie jak wcześniejsze wsparcie reform).

Ukraina planuje pokrywać wydatki związane z odbudową państw z zamrożonych aktywów rosyjskich, jednak te środki nie będą wystarczające. Dlatego też prezydent Zełenski dekretem z 22 kwietnia powołał Narodową Radę Odbudowy Ukrainy, który to organ będzie odpowiedzialny za inicjatywy i działania związane z odnową infrastruktury i gospodarki w czasach wojny i powojennych z wykorzystaniem funduszy międzynarodowych.